

A ILLA DE TAMBO

Por: Ángel García Carragal

Motivo de innumerables lendas, foi denominada como Thalavo, Tanavo e Taambo, aínda que a versión histórica máis crible é a que se asocia ó seu topónimo, ós da raíz latina “Tumulus” ou grego “Tumbos” denominacións ambas que fan que alguén quixera asociar esta peculiar característica para dicir que Tambo é a transformación que o nome Tumba puido ter no tempo.

Evocadora e musa de poetas medievais está envolta en lendas de celestiais e milagrosas aparicións coas que se encheron innumerables páxinas ó longo dos séculos, e aínda que a chegada do home a ela está moi pouco estudada, existen documentos e crónicas cheas de contido histórico que herdamos de personaxes eruditos na materia como Hipólito de Saa ou García de la Riega, quen sosteñen a existencia na illa dun altar pagán como culto ó deus Tameóbrigo, protector dos enfermos e acompañante de defuntos, ou a cita documental do s. XV á que facía mención Barros Sivelo (relevante estudioso da prehistoria galega) nun dos seus traballos dedicados a Tambo, “Fray Manuel de los Ángeles fala: “de la existencia de un templo dedicado a Neptuno sobre el que posteriormente se edificaría un monasterio”. Sen embargo non falta quen opine que a primeira fundación monacal tivo lugar no século VI da man de San Martín Dumienne que levantou na illa a primeira ermida, edificación que sería transformada en mosteiro por San Fructuoso e que permanecería vinculada de por séculos ó convento beneditino de San Juan de Poio, converténdoo estes, máis tarde, en priorado baixo a advocación de Santa María de Gracia, cuxa imaxe foi tirada ó mar nun acto de piratería cometido polo corsario inglés Francis Drake no

seu desembarco na illa en 1589, sendo recollida polos veciños de Combarro e depositándoa na súa ermida da Nosa Señora da Renda.

Dada a súa situación nunha das máis privilexiadas rías de tódolos océanos, Tambo goza dunha especial e benigna climatoloxía, que lle permite manter unha flora composta por inmensas zonas inzadas de piñeiros e eucaliptos e unha fauna formada por gaivotas e coellos. O seu perímetro

costeiro é duns 4 km aproximadamente, no que nos podemos atopar con algunhas praias, como as que se coñecen por: Area da Illa e Adreira, ás que é imposible acceder polo control e vixilancia que sobre elas mantén a Escuela Naval Militar propietaria actual de Tambo; e accidentadas “puntas”, como punta Corveira, dende a que se estende un gran areal ata a costa de Combarro que puido ser camiño de comunicación a pé coa illa para os monxes do Mosteiro e demais veciños

de Poio, e punta Tenlo Chico na que está situado o faro.

RECHAZO Ó LAZARETO

No seu interior, como camufladas entre a súa flora, atópanse dous ruinosas edificacións vestixios de sendas construcións que no seu día albergaron o Hospital de Infestados e a Penitenciaría Militar, que é obrigado citar cada vez que se fala da historia da Illa de Tambo, polo singular de cómo pasaron a formar parte da mesma e os motivos que xustificaron alí a súa colocación. O auxe e importancia que adquirira o Porto de Marín a mediados do século XIX convertérono en escala obrigada de liñas transatlánticas, sendo visitado por buques dos máis diversos países do mundo, todo elo xerado polo cada vez

maior tráfico portuario que se mantiña por mor do intercambio comercial con países de ultramar.

Esto fai que as autoridades de acordo coa Convención Internacional de 1837 se vexan na obrigación de erixir preto do porto un lazareto para corentena de tripulacións que puideran padecer enfermidades contaxiosas e para elo pensaron que a Illa de Tambo sería lugar apropiado para o emprazamento do oportuno hospital, porque, como moi ben se recollía en crónicas daquelas datas *“no tiene España en el mar que baña su península isla que reúna mejores condiciones para esta clase de establecimientos”* (J. López Otero ano 1900) o cal unha vez construído entra en servizo en 1865 permanecendo en funcionamento ata 1879, ano no que se clausura por preocupación manifestada polos pontevedreses que se sentían gravemente molestos polas repercusións que entre a poboación da capital puideran ter as enfermidades *“tropicais”* das que parecían ser portadores as tripulacións dos buques que atracaban no porto marinense.

A situación provocada polas protestas das xentes de Pontevedra fixo que o lazareto se trasladase á illa de San Simón na Ría de Vigo, con o cal comeza a decadencia do Porto de Marín ó ter que desviar o movemento portuario que se viña mantendo con países de ultramar cara ó porto vigués onde se aproveita moi ben esta ocasión para gloria do seu apoxeo.

A illa de Tambo aparece rexistrada na súa historia como pertencente ó Mosteiro de Poio, no privilexio do conde don Ramón, ano 1105, como nolo recorda o historiador Hipólito de Saa, así como na posterior doazón feita pola raíña dona Urraca, no ano 1116, ó abade Fromario. Tamén o pai Sarmiento cita en diversos documentos que observou no arquivo das clarisas de Pontevedra, nos que se detallan varias doazóns efectuadas ós ermitáns que vivían na illa de Tambo e ós que el chamaba relixiosos de Nuestra Señora de Gracia pola capela que alí existiu. A finais do século, mentres Vigo crecía, Pontevedra durmíase e lamentábase

de que o Estado lle dera as costas en canto a inversións públicas se refire, vendo cómo pobos de inferior categoría, sen historia nin orixes, *“roubábanlle canto de grande e florido tivo en épocas remotas”*.

As autoridades *“choraban”* e demandaban unha concesión oficial que permitise realizar calquera tipo de obra pública coa que poder xustificar ante os seus cidadáns o cometido político que viñan exercendo, e é así como no ano 1889 a Corporación Municipal de Pontevedra acolle con grande interese en sesión plenaria do 6 de marzo de aquel mesmo ano, unha iniciativa do entón gobernador da provincia, D. Rafael Sarthou, de solicitar ó Ministro da Guerra o establecemento dunha Penitenciaría Militar en

Pontevedra dadas as múltiples vantaxes que aquela obra reportaría á provincia e á capital en particular, contando para elo coa colaboración dos ilustres pontevedreses Excmo. Sr. D. Eugenio Montero Ríos e D. Valentín García Escudero, quen despois de adquirida, trala exclaustración da propiedade ó Mosteiro de Poio, unha parte da Illa de Tambo, e recordando como en anos antes existira alí unha construción similar, poñían a disposición da iniciativa os terreos necesarios para sacar adiante a citada proposta.

PANADERIA

CAFETERIA

PANNES

Sezequiel Massoni, 22 - Teléfono 986 891 451 - MARIN

¡PÍDANOS PRESUPUESTO!

Preparamos, previo encargo: Buffets, empanadas, comidas y todo tipo de reuniones gastronómicas, familiares y amigables.

Saldrá satisfecho de nuestro Servicio

PENITENCIARÍA MILITAR

E dese xeito o concello capitaliño pon a disposición do Ministerio da Guerra tales terreos, *“fundándose no xeneroso desprendemento que á súa vez fixeron á Corporación Municipal os principais donos da illa Sr. Montero Ríos e D. Valentín García Escudero”* (D. de P. 22 de xuño de 1889) facendo notar no informe as extraordinarias condicións naturais que para o caso reunía a illa de Tambo e o 9 de maio daquel mesmo ano, o Ministerio da Guerra atendendo ó solicitado ó tempo que ó ofrecido polo concello de Pontevedra, dispón que unha comisión reconeçese *“in situ”* a illa e as súas características resultado do cal a emisión dun dictame tan favorable que oito días despois, concretamente o 17 do mesmo mes e ano, publícase la R. O. Aceptando a proposta municipal e dispoñendo o levantamento de planos e a confección do proxecto de creación dunha Penitenciaría Militar.

A noticia chegou a Pontevedra poucos días despois e con tal motivo o alcalde Sr. Martínez Casal *“inspirándose na ledicia e nos desexos manifestados por toda clase de persoas sen distinción nin matices políticos”* convoca na tarde – noite do día 22 de xuño á súa Corporación Municipal, a diversos representantes sociais e á prensa para darlles

conta da Real Orde e agradecer o desprendemento e interese dos doantes dos terreos, acordándose enviar telegramas ó Ministerio da Guerra, a D. E. Montero Ríos e ó Capitán Xeneral de Distrito de Galicia, baixo o seguinte texto: *“Ayuntamiento, autoridades, prensa y presidentes de sociedades le envían expresión sincera de gratitud por su eficaz gestión establecimiento penitenciaría en isla de Tambo”*, mentres que paralelamente e en sinal de alegría a banda de música do Hospicio percorría as rúas pontevedresas tocando un alegre pasodobre que servía de anuncio da boa nova.

Pola súa parte os periódicos que se editaban na localidade e que estiveron presentes naquela reunión facíanse eco ó día seguinte da tan importante noticia. De entre eles hai que destacar a: *“La Justicia”* (Indalecio Armesto); *“El Anunciador”* (Fernández Soler); *“El Diario de Pontevedra”* (Sr. Ulloa) e *“El Ciclón”* (Sr. Peña).

ESCUELA NAVAL

Coa chegada da Escuela Naval Militar a Marín (ano 1943) a illa cambiou de destino e converteuse en arsenal e almacén de pólvora e incluso na década dos anos cincuenta houbo un intento de construír alí unha pista de aterraxe para avións militares.

A Escuela faise cargo da súa vixilancia e impide o acceso do que durante séculos viñan usufrutuando os veciños dos distintos puntos da ría quen aínda hoxe recordan como ata principios dos anos corenta, era tradicional viaxar en dorna, lancha ou piragua ata a illa de Tambo e alí, bañarse nas súas praias, beber da auga das súas fontes ou gozar da sombra dos seus piñeirais.

Na actualidade e xa metidos en pleno século XXI, a illa maxestosa e evocadora de Tambo segue en mans do Ministerio de Defensa adscrita ás instalacións da Escuela Naval Militar de Marín e é motivo de fortes reivindicacións para que as súas praias e bosques volvan a ser de uso e aproveitamento de todos.

Leña Verde

ZONA PEATONAL BANDA DO RÍO

BUEU

Teléfono: 986 323 483